

Asia: VN/34601/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi yliopistolain 43 §:n ja ammattikorkeakoululain 32 §:n muuttamisesta (yhden opiskeluoikeuden säännös)

Lausunnonantajan lausunto

Ovatko esityksen tavoitteet kannatettavia?

Esityksessä on lain tarkoituksiksi kirjattu aloituspaikkojenkohdentaminen vailla aiempaa tutkintoa tai opiskeluoikeutta oleville. Kuitenkin opiskeluoikeuden rajaaminen yhteen saman aikaiseen tutkintoon, avaisi vai marginaalisesti lisää sisäänottopaikkoja, mutta olisi sitäkin hajottavampaa hyvän tutkimuksen ja opiskelijamotivaation kannalta. Opiskelupaikkoihin halutaan ne ihmiset, jotka ovat ne ansainneet, joko pääsykokeiden, avoimen yliopiston, tai todistus valinnan kannalta. Näissäkin kriteereissä on jo mukana niin sanottu ensikertalaiskiintiö, eli toisen tutkinto-oikeuden saaminen on huomattavasti hankalampaa. Jos kuitenkin opiskelija on motivoitunut, halukas ja kyvykäs saamaan toisen opinto-oikeuden ei häntä tulisi rankaista halusta kehittää itseään, ja pakottaa hänet valitsemaan nykyisen tai uuden tutkinnon väliltä.

Onko esitys kannatettava? Perustelkaa myönteinen tai kielteinen kantanne.

Lapin Yliopiston Ylioppilaskunnan mielestä esitys ei ole sellaisenaan kannatettava, ja se olisi ristiriidassa hallituksen jatkuvan oppimisen tavoitteiden kanssa. Opetus ja Kulttuuriministeriön sivuilla julkaistussa selvityksessä, jatkuvaa oppimista, uudelleen kouluttautumista ja täydennyskoulutusta nostetaan keinoina vastata muuttuvaan työmarkkinatilanteeseen ja osaajapulaan eri aloilla: "Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa osaajapulaan pyritään vastaamaan mm. jatkuvaa oppimista kehittämällä ja hyödyntämällä paremmin jo olemassa olevaa osaamista." Olisikin täysin tavoitteen vastaista sulkea mahdollisuus kouluttautua useammalle alalle, jo uran alkuvaiheessa. Näin vähennettäisiin myös esimerkiksi työelämästä poisjättäytymistä opintojen takia.

Ovatko esityksen vaikutusarviot oikeansuuntaiset? Puuttuuko vaikutusarvioista jotakin?

Laki sellaisenaan aiheuttaisi kohtuutonta ylimääräistä painetta opinto-ohjaukseen ja opiskelujen hallinnointiin. Jotta aikaisemman tutkinnon opinnot, olisivat parhaimmalla tavalla hyväksiluettavissa uuteen tutkintoon, eivätkä menisi ns. "hukkaan", vaadittaisiin korkeakouluja mukauttamaan opintohallinnollisia palvelujaan ja järjestelyjään lähemmäksi toisiaan. Yksi yhteinen alusta ja sääntely

olisi ainoa mahdollinen keino saada muutoksesta mahdollisimman helppo ja tasainen niin opiskelijalle, kuin oppilaitoksillekin. Myös henkilökohtainen paine valita oikea ala kasvaa, kun samanaikaisesti ei voi opiskellakaan enää kahta alaa, ja on menetettävä jo tehdyt opinnot toisen opintopaikan takia.

Vaikutustenarvioinnissa ei ole tarpeeksi arvioitu sitä, kuinka paljon vapautuvia resursseja korkeakouluilla todellisuudessa olisi, jos esitys astuisi voimaan. Mielestämme asiaa pitäisi tutkia myös tutkintoa suorittavien opiskelijoiden kohdalla, ja arvioida vasta kerätyn opiskelijatiedon pohjalta onko kahden samanaikaisentutkinnon suorittaminen sitä tekeville haaste, vai etenevätkö molemmat tutkinnot aikataulussa, toisistaan riippumattomina. Samat marginaaliset resurssivapautukset, voitaisiin säilyttää toisen tutkinnon väliaikaisella jäädyttämisellä, vaikuttamatta opiskelijoiden motivaatioon tai korkeakoulutuksen tavoitteisiin.

Mahdollisuus edes poikkeusjärjestelyyn ja mahdollisuus hakea paikan säilyttämistä esimerkiksi näytöllä ja perusteilla opintojen suorittamisesta tulee säilyttää. Myös toisen tutkinto-oikeuden jäädyttäminen, ja vain toisen tutkinnon pitäminen aktiivisena, voisi olla vaihtoehto, josta keskustella. Korkeakoulujen sisäinen tutkintojen ristiinopiskelu ja sisäiset siirtymät eivät ole tarpeeksi kehittyneitä tai monipuolisia vastaamaan toisen samanaikaisen tutkinto-oikeuden jättämään aukkoon.

Muut huomionne esityksestä

Uudistus estäisi motivoituneiden opiskelijoiden mahdollisuudet kouluttautua monipuolisemmin. Jatkuvasti muuttuvassa ja hankalassa työmarkkinassa juuri laaja ja monipuolinen osaaminen ovat ainoita jäljelle jääviä valtteja, mitä nuorella korkeakoulutetulla osaajalla on päästä osaksi kilpailullista työmarkkinaa. Useamman tutkinnon opiskelu ja valmius harjoittaa laajaa osaamista, on myös suuri motivaatiotekijä opiskelijan arjessa. Mitä tarkemmin omissa opiskeluissaan pystyy suuntautumaan, sitä luultavammin omia mielenkiinnonkohteita ja osaamista vastaava ura myös löytyy.

Tuppi Esa-Pekka
Lapin yliopiston ylioppilaskunta LYY